

SUÇLU SADECE KATİLLER Mİ?

(Yayın Tarihi: 24 Nisan 2007)

Prof. Dr. Ali ÇAĞLAR

Türkiye, özellikle şiddet eğilimi artan sosyal olaylarla anılır bir ülke olma yolunda ilerliyor. PKK terörü ve sonuçları, rahip Santoro, Danıştay ve Hrant Dink cinayetleri ve son olarak da Malatya cinayeti.

Her gün sokaklarda ve adliye koridorlarında yaşanan yüzlerce şiddet dolu olay ise neredeyse sıradan gündelik olaylar haline geldi! Sosyal bilim bize, belki en fazla etki etmiş olanı olabilir; ama herhangi bir sosyal olayın bir tek neden ile açıklanamayacağını göstermiştir. Bu nedenle, yaşamış olduğumuz bu üzüntü verici ve hiçbir şekilde onaylanmayacak olan vahşetin de, cinayetleri işleyenlerin ifade ettikleri gibi sadece "dinî ve milli duygularla işledik", "vatanı ve dini kurtarmak amacıyla yaptık" gibi bir tek faktöre bağlamak, olayı neden ve sonuçlarıyla anlamak yerine kolaycılığa kaçmak ve geçiştirmek olur. Konuyu biraz daha açmak gerekirse, Anadolu'nun geçmişine baktığımızda Etiler, Hititler, Sümerler, İskitler gibi çok farklı grupları görürüz. Ne oldu bu insanlara? Yine aynı şekilde Kapadokya, tarihte Hristiyanlığın ana merkezlerinden biriydi. Ne ulusal ne de uluslararası hiçbir tarihçi ya da tarihî kaynak bu bölgede bir katliam ya da büyük ölçekli zorunlu bir toplu göçü kaydetmemiştir. Peki Kapadokya'daki insanlara ne oldu? Bu tür bir soruya verilecek yanıt için, Türklüğü Anadolu'da tanıtmaya ve yaygınlaştırmaya çalışmış olan değerlere bakmak gerekir. Kapadokya'yı merkez aldığımızda, üçgenin bir ayağında, "ne olursan ol-yüz bin kere tövbe etmiş olsan bile yine de gel" diyen Mevlânâ, bir ayağında, "ticaret ve esnaflığın ahlaki ilkelerini yerleştirmiş olan Ahilik ve diğer ayağında ise "yetmiş iki milleti aynı gözle görürüz" diyen Hacı Bektaş-ı Veli ve Yunus Emre. Evet ne oldu Kapadokya'daki bu insanlar? Bu insanlar hiçbir yere gitmediler ve hâlâ o bölgelerde. Hepsi zaman içinde sevgi ve hoşgörü ile Müslümanlaşıp Türkleştiler. Peki bize ne oldu da bizden farklı olan insanların gönlünü sevgi ve hoşgörü ile fethetmek yerine onları katlederek yok etme yolunu tercih ediyoruz? Örneğin, trafikte tartıştığımız birini pervasızca denize atıp boğulmasına seyirci kalabiliyoruz. Verdiği yargı kararı hoşumuza gitmeyen yargıcı hem de adliye koridorlarında tekme tokat dövebiliyoruz. Futbol maçlarında satırlarla aynı kentin sokaklarını paylaştığımız insanlara saldırebiliyoruz. Masum çocukları, soğukkanlılıkla boğaz kesen, insan kasaplığı yapan, pervasızca cinayet işleyen canilere dönüştüren nedir? Ülkemiz, yargıcını koruyamayan devlet, gazetecisini koruyamayan devlet, entelektüelini koruyamayan devlet ve sonuç itibarıyla vatandaşını korumaktan aciz bir devlet durumuna neden düşüyor? İlişki ve iletişimimizde şiddet neden temel araç oluyor?

Bu soruları, kapsamlı bir analiz ve değerlendirme ile yanıtlama yoluna gitmek zorundayız. Çünkü bu cinayetler ve yaşananlar birer sonuçtur. Önemli olan bu sonuçlara yol açan sebepleri araştırıp bulmak ve ortadan kaldırmaktır. Sorunu anlamak için Türkiye'nin fotoğrafına göz atmak yararlı olacaktır. Ülkemizin mevcut durumuna genel olarak baktığımızda şu şekilde bir durum ile karşılaşmaktayız: Nüfusumuz eğitimden yeteri kadar nasibini almış değildir. Tüm nüfus göz önüne alındığında okula devam etme oranı erkeklerde ortalama 3,4 yıl, kadınlarda ise 2,6 yıldır. 36 milyon kadının 4.625.000'i okuma/yazma bilmiyor. 25 yaş üstü 16.897.656 kadının 13.871.060'ı en çok ilkokulu bitirmiş. 25 yaş üstü üniversite mezunu kadın sayısı sadece 910.885. Türkiye'de yılda 12 890 kişi başına 1 kitap basılıyor. Her bin kişiden

ancak 1 tanesi kitap okuyor. Gençlerin % 70'i hiç kitap okumuyor. Temel ihtiyaç maddeleri sıralamasında kitap 235'inci sıradadır. En çok izlenen 100 TV programı içinde hiç bir haber kanalı yer almamaktadır. Gizli işsizlerle birlikte % 20'nin üzerinde bir işsizlik söz konusu. 75 milyona yaklaşan toplumda, çoğunluğu magazin olmak üzere toplam günlük gazete satışı sadece 5,2 milyondur. Bu oran nüfusu bizden biraz fazla (85 milyon) olan Almanya'da 21.2 milyon; nüfusu 120 milyon olan Japonya'da ise 72.7 milyondur. Ülkemizde günde ortalama 5 saat TV seyrediliyor. TÜİK 2005 Gelir Dağılımı (ile Kongar, E. Cumhuriyet Gazetesi, 12.3.2007:3) verilerine baktığımızda, en zengin 25 kişi, toplam milli gelirin % 10'unu alıyor. En yoksul % 20 (13-14 milyon kişi) toplam milli gelirin % 5'ini alıyor. Yani 25 kişi toplam milli gelirden 25 milyon kişinin aldığı payı alıyor. 11 574 000 kişi yoksulluk sınırında yaşıyor. Her 100 aileden 15'i yoksulluk sınırının altında yaşıyor. 623.000 kişi açlık sınırının altında yaşıyor.

28 Şubat 2007 tarihi itibarıyla cezaevlerinde 77 425 kişi yatmaktadır. Yani kayıtlara geçmemiş olanlar dışında nüfusumuzun ortalama her bin kişiden birisi suç işlemiş ve mahkum olmuştur. Terörün sonuçları bir tarafa, kırdan kente hız kesmeyen bir göç yaşanıyor. Kentler, gelen kasaba ve kır nüfusunu kentli değerlerle buluşturacağına onları kentli yapacağına, kentler köylüleşmekte ve kır değerleri kentlerin sokaklarına her geçen gün daha fazla egemen olmaktadır. Kentler, hızlı nüfus artışı ve göçlerle gelen nüfusu ekonomik olarak absorbe edememekte ve sonuç olarak işsiz, eğitimsiz, yarına güvensiz, geleceğinden emin olmayan, endişeli, kıyıda yaşayan insanların sayısı her geçen gün artmaktadır. Yaş ve kişilik özellikleri itibarıyla toplumun en kırılgan kesimi olan ergen ve gençler bu olumsuz durumdan çok daha fazla etkilenmektedirler. Böyle bir atmosferde yaşayan birey, özellikle medya aracılığı ile sunulan birtakım sanal dünyalar içinde kaybolmakta ve farklı kişiliklere bürünebilmektedir. Unutulmamalıdır ki, toplumsal ve ekonomik sorunların yaygın olduğu, toplumsal ve ekonomik statü ve gelir farklılıklarının derin olduğu toplumlarda medya, hem sorunlardan kaçma hem de "öteki"ni takip etmek ve onun hayatının hayalini kurmak bakımından son derece elverişli bir araç rolü oynar. Buna paralel olarak, eğitim seviyesi düşük toplumlarda, birileri topluma, toplum adına akıl hocalığına soyunur. Pazar günleri maçlar sonrasında her TV kanalında 3-4 kişinin oturup, herkesin izlediği golün neden ve nasıl atıldığını anlatmaları gibi, (izleyici senin aklın ermez, sen anlamazsın, öyle değil böyle, sen boşver kendini yorma, düşünme, ben senin yerine düşünürüm vb!). Özellikle magazin programları, "gelin-kaynana", "pop-star", "kim haklı?" türü programlar, insanların günlük sıkıntılarını bir tarafa atma olanağı sağlayıp, başkalarının dertleriyle ilgilenmesine ve böylece de rahatlamasına neden olmaktadır. Bu durum bir süre sonra bağımlılık yaratmaktadır. Böylece mevcut sistem içinde kaybolmuş, başıboş, yarınsız birey bu dünyada kendine çıkış yolları arar ve sistem dışı yollara saparak ideolojisi, inancı ve hayata bakış açısı ile sorunlarını çözme yoluna gider. İşte yaşanmış olan bu olay bu tür bir tarlanın yetiştirmiş olduğu bir üründür. Bu çocukları bu noktaya getiren nedenler...

Bu olay, Rahip Santoro cinayeti ile belirli konularda benzerlikler gösteriyor olabilir; ama bir örgüt işi olduğunu zannetmiyorum. Keşke bir örgüt işi olsaydı. Güvenlik kuvvetleri bir şekilde bu örgütün şifrelerini çözer ve örgütü etkisiz hale getirme yoluna gidebilirdi. İşin asıl tehlikesi, kendinden farklı olanı tehdit ve tehlike olarak görüp onu ortadan kaldırmayı tek çıkış yolu olarak düşünen bir zihniyetin, toplumun bazı kesimlerinde giderek yaygınlaşıyor olmasıdır. Bununla başa çıkmak çok kolay bir iş değildir. Bu eylem daha çok "kendinden zuhur" tarz bir oluşumun ürünüdür. Diğer bir deyişle, birtakım yayınlardan etkilenen, belirli telkinlerle beyni dogmalarla doldurulmuş, medyada izledikleri kimi kahramanlara (!) özenen bazı kişilerin

birbirlerini etkileyerek, birbirlerini teşvik ederek, amiyane tabirle "gaza getirerek", devletin yetkili birimlerini gerekeni yapmıyor gibi görüp buradan kendilerine bir görev ve misyon vererek harekete geçmelerinden başka bir şey değildir. Kendilerince, son derece doğru ve gerekli bir iş yaptıkları konusunda zerre kadar kuşkuları yoktur. Onlara göre bu iş, her vatanseverin-Müslümanın yapması gereken bir iş-görev olarak değerlendirilmektedir.

Bir insanın kendi inancı ve dinini bir başkasına tanıtmaya kadar doğal bir şey olamaz. Benimsediği ve gündelik yaşamında uyguladığı şey kendisi için muhakkaki en iyi olanıdır. Bunu başkalarına aktarmaya çalışmasının yadırganacak bir tarafı yoktur. Önemli olan bir zorlamanın olmamasıdır. İnanç özgürlüğü, Türkiye'nin imzaladığı anlaşmalarla birlikte kendi Anayasa'sı ile de güvence altına alınmıştır. Bugün Avrupa ülkelerinde 5 binden fazla cami var ve 1960'tan önce bu ülkelerde ancak parmakla sayılacak kadar cami vardı. Milyonlarca Müslüman bu ülke ve camilerde kendi ibadetlerini özgürce yapabilmektedirler. Avrupa'da Hristiyanlıktan İslamiyete geçenlerin sayısı her geçen yıl artmaktadır. Bundan büyük bir mutluluk duymakta ve dinimizin yüceliğini her fırsatta dile getirmekteyiz. Dolayısıyla, insan olma erdemi, bizimkinin kendimiz için ne kadar kutsal ve iyi ise karşımızdakinin de kendisinininkinin kendisi için iyi ve kutsal olduğunu kabul etmemizi gerektirir. Aksi takdirde, fanatik Hristiyanların Avrupa'da dindaşlarımıza karşı bu tür olaylarda bulunmasına zemin hazırlamış oluruz ki bu son derece tehlikelidir. Bununla birlikte unutulmamalıdır ki bu tür olaylar İslam inancının kendi temel özüne de aykırıdır. Çünkü İslamiyet, bırakın başkasını öldürmeyi, bir bireyin kendi canına kıymasını bile, "Allah'ın yarattığı canı ancak Allah alabilir" ilkesinden hareketle yasaklamıştır.

Misyonerler bu ülkede kanun dışı bir şey yapıyorlarsa, bu ülkenin yasaları, güvenlik kuvvetleri, yargıç ve savcılar var. Kendini bu kişi ve kuruluşların yerine koymak ve kendi orman kanunlarıyla bir yargıya varıp eylemde bulunmak devlet kurum ve kuruluşlarına meydan okumanın ötesinde onları küçümsemektir. Bu durum toplumsal düzen, sistem ve barış açısından son derece tehlikeli bir durumdur. Zira her canı sıkılan kendi adaletini uygulamaya kalkarsa o toplumun yaşayacağı tek şey kaos ve yıkımdır. Bunu, "vatana hizmet" olarak algılayanlar unutmamalıdır ki "vatana en büyük zararı veren" ve "vatana yıkan" kişiler olmaktadır. Bu nedenle hiç kimse, kendini devletin ilgili güçlerinin yerine koyarak, şişirilmiş kahramanlıklarla, "onlar görevini yapmıyor" anlamına gelecek "vatan, din ve milleti kurtarmak bana kaldı" düşüncesi ile hareket etme hak ve yetkisine sahip değildir. Kendisi ile vatandaşlarının mal ve can güvenliklerini korumak, bir devletin temel görevidir. Hele laik bir sistem uyguladığını iddia eden bir devlet, tüm inançlara eşit mesafede kalmakla birlikte tüm inançların güvence altında olmasının da teminatıdır. Bu nedenle devlet ve hükümet yetkilileri bu tür durumları basit kınama mesajlarıyla geçiştirmemelidir. Sanal ve hayalî kahramanlıklarla şişirilmiş zavallı çocukların, kendini devlet kuvvetlerine alternatifmiş gibi göstermelerine izin verilmemelidir. Görevini gerektiği gibi yapmayan bir toplumsal kurumun yerine en kısa zamanda bir "tampon kurum" devreye girer. Bu ise asıl kurumun bir süre sonra işlevsiz hale gelmesine ve giderek ortadan kalkmasına yol açar. Vatana hizmet cinayetle olmaz...

Bununla birlikte bu tür durumlar, Türkiye'yi özellikle uluslararası platform ve ilişkilerde oldukça zora sokacaktır. Türkiye, her defasında bu tür olaylar için çok büyük imaj bedelleri ödemek zorunda kalmıştır. Diğer yandan, Türkiye karşıtı olan grup ve kişilerin asılsız propagandalarına haklılık kazandıran zemin ve algılar yaratacaktır. İşte "vatan ve dine hizmet"

olarak yapılan bir eylemin aslında "vatana ihanet denmese bile önemli zararlar verebilen bir eylem" olduğu kolaylıkla söylenebilir. Vatan ve dine hizmet, insan öldürmekle olmaz. O vatan ve din için çalışmak ve üretmek ile olur. Toplumun genel refahının ve hayat standardının geliştirilmesine katkıda bulunmakla olur. Zira insan akıllı, yıkmak ve yok etmek için değil, fikir ve çözümler üretmek için vardır. Unutulmamalıdır ki kullanılamayan akıl, aklını kullananlar tarafından kullanılır... Kısacası bu tür olaylardan, korunması için yapıldığı iddia edilen vatana, daha fazla zarar verecek bir başka durum yoktur. Bu nedenle, yaşanan olayları neden ve sonuçlarıyla birlikte ve her açıdan, kapsamlı bir şekilde araştırmak, analiz etmek ve buradan hareketle yeni yaklaşım ve çözüm yolları üretmek zorundayız. Her ne kadar il ya da bölge sorunuymuş gibi görülse de bu tür eylemlerin neden ve sonuç itibarıyla birer önemli toplumsal sorun oldukları ve yarın yaşanma olasılığı giderek artan daha tehlikeli sorunların öncül habercileri olduğunu unutmamak gerekir. Bu tür olayları sadece güvenlik kuvvetlerine havale etmek, sorunu ötelemekten başka bir anlam taşımaz. Önemli olan, toplumdaki insanların hayat standartlarını artıracak ve onların başta eğitim olmak üzere iş, sağlık, adalet, güvenlik gibi temel gereksinimlerini karşılayacak olanakları ve ortamları yaratmaktır. Onlardan, kendi haklarını koruyan, sorumluluklarını yerine getiren, kendisi kadar, kendisinden farklı olana tahammül ve saygı gösteren özgür bireyler yetiştirmektir. Bunun başarılmasında ise başta iktidarlar olmak üzere toplumda öğretmeninden anne-babaya kadar herkese görev düşmektedir. Bu, hepimizin sorunudur ve başkasının şahsına karşı işlenmiş olsa bile hepimize yönelik bir eylem olarak algılanmalıdır. Zira bugün çoğunluk olduğumuz ortamdan yarın azınlık-farklı olduğumuz bir ortamda yaşamak zorunda kalabiliriz. 'Bir insana karşı işlenmiş olan suç, bütün insanlığa karşı işlenmiştir' anlayışının toplumumuzun tüm bireylerinin bilincine yerleşebilmesi için her birey üzerine düşeni yapmak zorundadır. Malum, hiçbir ülkenin kendisini küreselleşmenin etkilerinden muaf tutma olanağı kalmamıştır. Özellikle göç, iletişim ve sermayenin dolaşımı ile birlikte her toplum giderek çokkültürlü yapılara doğru hızlı bir değişim geçirmektedir. Yarın sokaklarımızda Afrika'dan Asya'ya kadar farklı ülkelerden farklı kültür ve inançlara sahip insanlarla bir arada yürümek ve yaşamak zorunda kalabileceğiz. Biz olmazsak bile çocuklarımız farklı ülkelerde eğitim görecektir ya da iş bulup çalışabilecektir. Bu nedenle, geleceğe bakıp, toplumumuzu ve insanımızı yarınki değişim ve gelişmelere hazırlamak zorundayız. Kendi kutsalımızı korurken karşıımızdaki de kutsalına saygı duymak mecburiyetindeyiz. Bu ise insan olmanın olmazsa olmazıdır.